

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

Національного аерокосмічного
університету ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Ректор університету

професор М. В. Нечипорук

«22» січня 2020 р. протокол № 6

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

для конкурсного відбору вступників до аспірантури
для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності

051- Економіка

Харків
2020

ВСТУП

Вступне випробування для конкурсного відбору вступників до аспірантури для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 - Економіка відбувається відповідно до Правил прийому до аспірантури та докторантури Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» у формі індивідуального письмового іспиту, який приймає екзаменаційна комісія, склад якої затверджується наказом ректора Університету.

До іспиту входять питання за розділами:

- Економіка та підприємництво.
- Економіка підприємства.
- Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Перелік питань за розділами наведений у програмі.

Критерії оцінювання знань

1. Результати іспиту визначаються за 5 - бальною шкалою.
2. Екзаменаційний білет складається з трьох питань.
3. Мінімальна кількість балів з вступного випробування, з якими вступник допускається до участі у конкурсі складає 3 бали.

Питання за розділами

Економіка та підприємництво

1. Суспільне виробництво: поняття, фази, структура. Особливості структури сучасного суспільного виробництва.
2. Ефективність суспільного виробництва: соціальна й економічна ефективність. Основні показники економічної ефективності.
3. Суть економічної системи. Класифікація економічних систем. Основні типи економічних систем .
4. Ринок и продукція. Ринок: поняття та різновиди. Сегментація та емність ринку. Ринкова конкуренція. Антимонопольне законодавство.

5. Життєвий цикл продукту. Товар. Безперервне виробництво та обмін товарів.
6. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки: суть, структура, функції підприємства. Умови функціонування підприємства в ринковому середовищі. Класифікація підприємств.
7. Поняття підприємництва. Теорії підприємництва. Види підприємницької діяльності. Умови і принципи підприємництва. Міжнародна підприємницька діяльність.
8. Організаційно-економічні й організаційно-правові форми підприємництва.
9. Витрати підприємства (виробництва) і їхні види. Собівартість продукції.
10. . Максимізація прибутку і мінімізація витрат.
11. Прибуток як економічна категорія. Теорії прибутку.
12. . Формування, розподіл валового доходу і прибутку. Нормальний прибуток, економічний прибуток.
13. Відтворення на рівні макроекономіки: суть; просте і розширене; екстенсивний та інтенсивний типи. Моделі відтворення. Динаміка макроекономічної структури.
14. Система основних макроекономічних показників і їх вимір: сукупний суспільний продукт, його суть і структура; валовий внутрішній продукт і взаємозалежні показники; національне багатство, його зміст і структура. Система національних рахунків.
15. Світове господарство як глобальна система виробництва.
16. Етапи розвитку світового господарства. Відкритість економіки та показники виміру ступеня відкритості. Етапи розвитку світового ринку.
17. Суть міжнародного поділу праці, міжнародної спеціалізації та кооперації праці.
18. Основні характеристики зовнішньої та міжнародної торгівлі. Вплив зовнішньої торгівлі на функціонування національної економіки. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі. Види зовнішньоторговельних операцій. Світові ціни та фактори, що впливають на них.
19. Платіжний та торговий баланси. Види угод на зовнішньому ринку. Передумови і особливості участі України в СОТ.
20. Суть і форми закордонного інвестування. Види та масштаби іноземних інвестицій. Транснаціональні корпорації.
21. Суть науково-технічних відносин. Світовий ринок технологій. Форми міжнародного обміну технологіями. Нові форми передачі технологій.

22. Основні етапи розвитку міжнародної міграції робочої сили. Наслідки міжнародної міграції робочої сили. Державне регулювання трудової міграції.

23. Наслідки міграції капіталів для країн-експортерів та країн-імпортерів.. Міжнародний рух капіталу як форма МЕВ. Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці. Світовий грошовий ринок і ринок цінних паперів.

24. Основні поняття валютно-фінансових відносин. Міжнародні валютні системи. Сучасний валютний ринок. Механізм валютного регулювання. Валютні курси і фактори, що їх визначають.

25. Об'єктивні умови та суть міжнародної економічної інтеграції. Етапи міжнародної економічної інтеграції. Основні світові центри інтеграційних процесів. Інтеграційні процеси між країнами, що розвиваються..

26. Поняття людського капіталу. Основні напрямки розвитку ринку праці в сучасних умовах. Інвестиції в людський капітал підприємств. Основи оцінювання людського капіталу.

27. Інтелектуальний капітал. Нематеріальні активи суб'єктів господарювання. Поняття і види нематеріальних активів. Методи оцінки вартості нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів.

28. Становлення та розвиток теорії інновації. Основні етапи та стадії інноваційного процесу. Життєвий цикл інновацій. Циклічна концепція розвитку інновацій.

29. Інноваційна політика фірми. Види інноваційних стратегій.

30. Інноваційна діяльність як об'єкт управління. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності. Сутність і завдання державної інноваційної політики.

Економіка підприємства

1. Зовнішнє та внутрішнє середовище діяльності підприємства. Макро- та мікросередовище. Вплив природних, демографічних, науково-технічних, економічних, екологічних, політичних й міжнародних чинників на діяльність підприємства,

2. Зовнішнє середовище господарювання підприємств та методи його діагностики.

3. Загальне поняття про управління підприємством. Структура та управління підприємством.

4. Виробнича структура підприємства. Типи виробничої структури.

5. Організаційна структура управління підприємством. Типи організаційних структур управління, їх переваги та недоліки.
6. Прогнозування та планування діяльності підприємства. Класифікація методів прогнозування. Прогнозування показників діяльності підприємства. Функції та задачі планування. Система планів підприємства.
7. Бізнес-планування на підприємстві. Перспективні та поточні плани підприємства.
8. Основний і оборотний капітал підприємств.
9. Види основного капіталу підприємств. Оцінка вартості основного капіталу. Класифікація основних виробничих фондів підприємств. Структура виробничих фондів підприємств.
10. Знос і амортизація основних коштів. Норми амортизації. Методи амортизації. Оцінка стану, руху й ефективності використання основних коштів. Шляхи покращення використання основних виробничих фондів.
11. Оборотний капітал підприємств. Нормування оборотних коштів. Ефективність використання оборотних коштів.
12. Робочий час. Продуктивність праці, методи вимірювання її рівня.
13. Економічна сутність і форми оплати праці. Організація оплати праці на підприємстві. Тарифна та безтарифна система. Форми оплати праці.
14. Види класифікації витрат підприємств. Сутність та зміст собівартості продукції, робіт, послуг підприємств. Загальні принципи формування собівартості продукції, робіт, послуг. Форми собівартості.
15. Формування доходів підприємств. Формування й використання прибутку. Аналіз прибутку і грошового потоку.
16. Товарна та цінова політика підприємства.
17. Політика ціноутворення на підприємстві. Методи ціноутворення на продукцію підприємства. Цінова стратегія підприємства.
18. Підприємство в умовах конкуренції. Поняття конкуренції та основні принципи її здійснення. Оцінка конкурентоспроможності продукції підприємств. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Аналіз конкурентоспроможності підприємств.
19. Діагностика конкурентного середовища підприємства. Формування заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств.
20. Інвестиційні рішення та методи оцінки їх ефективності. Основи управління інвестиціями. Класифікація інвестицій. Джерела формування інвестиційних коштів. Планування довгострокових інвестицій.
21. Загальні аспекти фінансової діяльності підприємства. Фінансові ресурси підприємства. Напрями використання фінансових ресурсів.

22. Фінансово - економічні результати суб'єктів господарювання. Фінансова звітність підприємства.
23. Рентабельність виробництва. Система показників рентабельності і методика їх аналізу.
24. Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності. Абсолютна економічна ефективність капітальних вкладень. Порівняння економічної ефективності.
25. Економічна ефективність підвищення якості промислової продукції. Фактор часу. Оцінка ефективності інвестицій.
26. Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність. Поняття про ефект та ефективність.
27. Трансформація і реструктуризація підприємства. Управління факторами трансформації підприємства. Цілі реструктуризації підприємства. Форми реструктуризації підприємства.
28. Банкрутство та антикризове управління. Санація суб'єкта господарювання.
29. Виробничий потенціал. Основні методи і чинники підвищення ефективності використання виробничого потенціалу підприємства.
30. Оптимізація бізнес-процесів підприємства. Сутність поняття бізнес- процесів підприємства. Моделювання бізнес-процесів підприємства. Шляхи оптимізації бізнес-процесів підприємства.

Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці

1. Задача прийняття рішень в економіці. Умови прийняття рішень.
2. Елементи класифікації економіко-математичних моделей. Етапи побудови економіко-математичних моделей.
3. Характеристика економічної системи як об'єкта моделювання. Відмінність і складність моделювання економічних систем.
4. Ідентифікація та інтерпретація результатів моделювання економіки.
5. Економічна динаміка і її моделювання. Динамічні методи моделювання.
6. Показники економічної динаміки.
7. Поняття динамічної рівноваги в економіці. Найпростіша модель рівноваги. складність економічних процесів у математичному моделюванні.
8. Концептуальна модель макроекономіки.
9. Економічна інформація та її класифікація
10. Кореляційно-регресійний аналіз та його застосування в економічних дослідженнях.

11. Методи коротко-, середньо-та довгострокового економічного прогнозування.
12. Сутність економічної та математичної постановки оптимізаційних задач.
13. Модель оптимального економічного росту та її економіко – математичне дослідження.
14. Функціональні моделі виробничих процесів.
15. Застосування виробничих функцій в моделях економіки.
16. Основна задача встановлення загальної економічної рівноваги
17. Закон Вальраса у вузькому і широкому розумінні.
18. Теоретичні та практичні питання управління запасами підприємств.
19. Суть управління запасами підприємств, їх місце та значення в управлінні підприємством.
20. Павутиноподібна модель економічної динаміки.
21. Модель Харрода- Домара. Модель Солоу.
22. Поняття товару й споживача. Простір товарів. Відношення переваги. Функція корисності й задачі споживання.
23. Види функцій корисності. Графіки функції корисності.
24. Принципова схема міжгалузевого балансу.
25. Характеристика статичної моделі міжгалузевого балансу (модель Леонтьєва). Розрахункові формули моделі Леонтьєва.
26. Призначення й області застосування мережевого планування й управління.
27. Мережева модель, її основні елементи.
28. Порядок і правила побудови мережевих графіків. Етапи побудови мережевого графіка. Упорядкування мережевого графіка.
29. Аналіз і оптимізація мережевого графіка. Мережеве планування в умовах невизначеності.
30. Поняття шляху. Лінійна діаграма проекту (часова діаграма).

Література :

Література до розділу 1

1. Горбач Л.М., Плотніков О.В. Міжнародні економічні відносини: Підручник,- К.: Кондор, 2005. - 266 с.

2. Международная экономика / В.Д. Кравченко, Д.Д. Узун. - консп. лекций. - Харьков: Нац. аэрокосм, ун-т; 2003 - 121 с.
3. Міжнародна економіка: навч. посіб. / В.М. Вартамян, О.О. Кім, О.С. Попов. - Х.: Нац. аерокосм. ун-т "Харк. авіац. ін-т", 2012. - 249 с.
4. Пугель Т.А., Линдерт П.Х. Международная экономика: Учеб.; пер. с англ. - М.: Дело и Сервис, 2003. - 800 с.
5. Федоренко В. Г., Ніколенко Ю. В., Діденко О. М., Денисенко М. П., Руженський М. М. Основи економічної теорії : підручник. - Київ : Алерта, 2007. - 519 с.
6. Основи економічної теорії : підруч. для студентів вищ. навч. закл. : гриф МОН України / М-во освіти і науки України, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти, Ю. О. Гаркуша, В. І. Мельникова, Т. Ю. Павленко, Я. В. Сафронов [и др.] Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т". - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "ХАІ", 2014. - 319 с.
7. Хмель С.М., Хмель В.І Мікроекономіка : консп. лекцій - Х. : Нац. аерокосмічний ун-т "ХАІ", 2000. - 278 с.
8. Мельникова В.І., Климова Н.І. Макроекономіка : навч. посібник. - Х. : Нац. аерокосмічний ун-т "ХАІ", 2000. - 278 с.

Література до розділу 2

1. Економіка підприємства : навч. посіб. / Є. М. Ігнатова, О. С. Попов, І. В. Беднов ; М-во освіти і науки України, Харк. ін-т упр. - Х. : Слово, 2014. - 292 с.
2. Економіка підприємства : навч. посібник: гриф МОН України / В. І. Мацибора, В. К. Збарський, Т. В. Мацибора. - К. : Каравела, 2008. - 312 с.
3. Економіка підприємства : підручник: гриф МОН України / И. М. Петрович, А. Ф. Кіт, Г. М. Захарчик, Г. І. Кіндрацька [и др.] ; за ред. И.М. Петровича . - 2-ге вид., випр. - Львів : Магнолія-2006, 2008. - 580 с.
4. Економіка підприємства: навч. посіб. / О. С. Попов, В. В. Лебедченко, З. В. Каменева, С. В. Косенко. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2013. - 176 с.

5. Економіка сучасного підприємства : навч. - метод, і практ. посіб. : гриф МОН України / Є. Ф. Пеліхов, О. А. Іванова, О. М. Сумець ; М-во освіти і науки України. - К. : Хай-Тек Прес, 2009. - 344 с

6. Попов О.С. Економіка машинобудівних підприємств : навч. посіб. /О.С. Попов. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін.-т», 2010. - 48с.

Література до розділу 3:

1. Філіпковська Л.О. Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці / Л. О. Філіпковська, В. Л. Петрик, Т. А. Клименко. - Х. : ХАІ, 2013. - 141 с. - <http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/>

2. Філіпковська Л.О. Економіко-математичні моделі в управлінні та економіці. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт для студентів галузі знань «Економіка і підприємництво» / Л.О. Філіпковська, В.Л. Петрик. - Х. : Нац. аерокосм. ун-т „Харк. авіац. ін.-т”, 2011.-59 с.

3. Федосеев, В.В. Экономико-математические методы и прикладные модели [Текст] / В.В. Федосеев. - М.: ЮНИТИ, 2002. - 391 с.

4. Куликов, Ю.Г. Экономико-математические методы и модели [Текст] / Ю.Г. Куликов, Н.Ф. Шеховцова, Л.П. Зикеева- Воронеж: Воронеж, гос. ун-т, 2000.-230 с.

5. Загородній, Ю.В. Моделювання економіки [Текст]: курс лекцій / Ю.В. Загородній, В.А. Кадієвський. - К.: ДАСОА, 2007. - 214 с.

Програму розглянуто на засіданні кафедри економіки та маркетингу

Протокол № 7 від «21» жовтня 2019р.

Завідувач кафедри
економіки та маркетингу
д.екон.н.

І.О. Давидова